

Araştırma Makalesi/ Research Article

Belgeler Işığında 19. Yüzyıl Başlarında Çankırı’da Evlilik ve Boşanma¹*Marriage and Divorce in Çankırı in the Early 19th Century in Consideration of the Documents*Ahmet Elibol ²

Geliş Tarihi/Received Ddate: 08.07.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date: 01.08.2022

Öz

Tarihsel çalışmalarda devlet ve hanedan tarihlerinden ziyade topluma ve kişisel tarihlere yönelinmesi özellikle 20. Yüzyılın başlarında Annales okulunun çabalarıyla hız kazanmıştır. Bu çerçevede şehir tarihi araştırmaları, özellikle geçmişte bir bölgede yaşayanların ekonomik, sosyal ve hukuki olarak yapıp etmeleri ve ilişkiler örüntüsü tarih disiplininin cazip konuları haline gelmiştir. Bu çalışmada 19. yüzyıl Osmanlısının bir sancak merkezi olan Çankırı toplumunda sosyal hayatın en temel taşlarından kabul edilen ve ailenin kuruluşunun bir gereği olan evlenme, evliliğin sonlandırılması anlamına gelen boşanma hadiseleri ve bunların hukuki uygulamaları kadı sicillerine dayanarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çankırı sancağı, evlenme, boşanma, Kadı sicilleri, poligami

Abstract

In historical studies, focus on society and personal histories rather than state and dynastic histories gained momentum especially with the efforts of the Annales school at the beginning of the 20th century. In this context, urban history studies, especially the economic, social, and legal activities of those who lived in a region in the past, and the pattern of relations have become attractive subjects of the discipline of history. In this study, marriage, which is considered as one of the most cornerstones of social life and a requirement of the establishment of the family, and divorce, which means the dissolution of marriage, and their legal practices in Çankırı society, which was a sanjak center of the 19th century Ottoman Empire, were investigated based on the Kadi's registers.

Keywords: The sanjak of Çankırı, marriage, divorce, Kadi's registers, polygamy

1-GİRİŞ

Kadim felsefe “insan”ı bir mikrokosmos (küçük evren), “evren”i de makrokosmos (büyük evren) olarak değerlendirir. Bu anlamda belirtilen kavramlar ve anlayışı toplum bilimine taşıyıp yine analogi yaptığımızda denilebilir ki; “aile” bir mikrokosmos, “toplum” ise bir makrokosmostur. Bundan dolayı aile ve toplum kavramlarının farklı dillerde çoğu zaman birbirlerinin yerine geçtiği bir vakiydir (Canatan, 2011, 53). Toplumların tarihsel vetire içerisinde gösterdikleri değişimden dolayı “Aile”nin yapısı, mahiyeti ve anlamı da belirtilen süreç içerisinde önemli değişikliklere uğradığından, kavramı tarif etmek ve açıklamak oldukça zor görünmektedir.

Bu makalede Osmanlı Anadolu Eyaleti’nin bir sancak merkezi olan Çankırı’da aile kurumunun şekillenişinde en temel unsur olarak karşımıza çıkan evlenme, dayandığı hukuki ve kültürel

¹ Bu çalışma “Yakınçağ Başlarından Tanzimat’a Kadar Çankırı (1789-1839)” adlı doktora tezinden genişletilerek üretilmiştir.

² Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Dr. Öğr. Üyesi., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, e-posta: ahmet.elibol@hbv.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-3837-1176>